

कायदेविषयक मार्गदर्शन मोफत

संपर्क
अॅड. सिद्धार्थ
 MVSc, MBA, LL.M
 मो नं ९४२२५३९५११

गुरुवार ०९ जुलै २०२६
 Thursday, 09 July 2026

महत्वाच्या बातम्या

11 आणि 12 जुलै 2026 रोजी नागपुरात ब्रिक्स देशांच्या परिवहन मंत्र्यांची तिसरी बैठक

नवी दिल्ली : भारत आपल्या ब्रिक्स 2026 अध्यक्षपदाच्या काळात 11 आणि 12 जुलै 2026 रोजी महाराष्ट्रातील नागपूर येथे ब्रिक्स परिवहन मंत्र्यांच्या बैठकीचे आयोजन करणार आहे. या बैठकीत ब्रिक्स सदस्य देशांचे मंत्री आणि वरिष्ठ अधिकारी एकत्र येऊन परिवहन क्षेत्रातील शाश्वतता, पायाभूत सुविधा आणि गतिशीलता यांसारख्या महत्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करतील. ही बैठक, भारताच्या ब्रिक्स अध्यक्षपदाच्या लवचिकता, नवोन्मेष, सहकार्य आणि शाश्वतता यासाठीची उभारणी या संकल्पनेअंतर्गत आयोजित केली जात आहे. ही बैठक, तांत्रिक नवोन्मेष आणि सुधारित संपर्कव्यवस्थेच्या माध्यमातून सर्वसमावेशक विकास साधण्याच्या ब्रिक्स राष्ट्रांच्या सामायिक वचनबद्धतेचे प्रतिबिंब दर्शवते.

रिक्षा, टॅक्सी चालकांना मराठी येणे अनिवार्य : मंत्री प्रताप सरनाईक

मुंबई : राज्यातील रिक्षा, टॅक्सीच्या चालकांना किमान व्यावसायिक मराठी भाषा यावी, यासाठी राज्य सरकारकडून काही दिवसांपासून प्रयत्न सुरू आहेत. या पार्श्वभूमीवर महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम, १९८९ मधील काही नियमांत देखील सुधारणा करण्यात आली आहे. त्या अंतर्गत वाहन चालकांसाठी मराठी भाषेचे व्यावहारिक ज्ञान अनिवार्य करण्याची तरतूद करण्यात आल्याची माहिती परिवहन मंत्री प्रताप सरनाईक यांनी दिली आहे. गेल्या काही दिवसांपासून रिक्षा, टॅक्सी चालकांना मराठी भाषा येणे अनिवार्य करण्याचा मुद्दा चर्चेत आहे. अमराठी रिक्षा-टॅक्सी चालकांना मराठी भाषा शिकण्यासाठी १५ ऑगस्टपर्यंतची मुदत देण्यात आली आहे. या संदर्भात बॅलातून परिवहन मंत्री प्रताप सरनाईक यांनी आता रिक्षा, टॅक्सी चालकांना पुन्हा एकदा इशारा दिला. 'रिक्षा, टॅक्सी चालकांना आता मराठी भाषा येणे अनिवार्य असेल. अन्यथा १६ ऑगस्टपासून कारवाई करण्याचा इशारा प्रताप सरनाईक यांनी दिला.

अमेरिका-इराण शांतता करार रद्द केल्याची ट्रम्पची घोषणा

नवी दिल्ली : पर्शियन आशियातील तणाव आता टोकाळा पोहोचला असून अमेरिका आणि इराण पुन्हा एकदा समोरसमोर आले आहेत. होमरुझच्या समुद्रधुनीमध्ये तेलवाहू जहाजांवर झालेल्या हल्ल्यांनंतर अमेरिकेने इराणवर मोठा लष्करी हल्ला केला आहे. अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी थेट घोषणा केली आहे की, इराणसोबतचा तात्पुरता 'युद्धबंदी करार' आता अधिकृतपणे संपला आहे. मात्र, चर्चा सुरू ठेवण्यास त्यांनी संमती दिली आहे.

राम मंदिर दानपेटी चोरी प्रकरणी आरोपी अविनाश शुक्लाच 'मास्टरमाईड'

लखनऊ : अयोध्या येथील प्रभू श्रीराम मंदिरातील दानपेटीत भाविकांनी अर्पण केलेल्या पेशावर डल्ला मारणाऱ्या रिकेटा उतर प्रेक्षा सरकारच्या विशेष तपास तपकाने (SIT) पर्दाफाश केला आहे. या संपूर्ण चोरी प्रकरणाचा मास्टरमाईड म्हणजेच मुख्य आरोपी अविनाश शुक्ला असल्याचे एसआयटीच्या प्राथमिक अहवालातून समोर आले आहे. मंदिरात येणाऱ्या दानाची मोजणी करण्यासाठीच ३० वर्षीय अविनाश शुक्लाची नियुक्ती करण्यात आली होती. मात्र, त्याने 'कुंपणानेच शेत खाण्याचा' प्रकार केला. अवघ्या ४० दिवसांत त्याने सुमारे ७० वेळा दानपेटीतील पेशावर डल्ला मारल्याचा संशय आहे. तीन सदस्यीय एसआयटीने आपला ९ पानांचा प्राथमिक अहवाल उत्तर प्रदेशच्या गृह विभागाकडे सुपूर्द केला असून, यामध्ये धक्कादायक खुलासे करण्यात आले आहेत.

दशावतार, नमन, खडी गमंत, झाडीपट्टी कलाकारांचे अनुदान दुप्पट होणार

मुंबई : राज्यातील दशावतार ही केवळ लोककला नसून, महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक, धार्मिक आणि पारंपरिक वारशाचा अविभाज्य भाग आहे. या कलेचे जतन व संवर्धन करण्यासाठी दशावतारासह लोककला अनुदानाची रक्कम २ कोटी २२ लाख रुपयांवरून ४ कोटी ४० लाख रुपयांपर्यंत वाढविण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. कलाकारांना थेट त्यांच्या बँक खात्यात अनुदान जमा करण्याची व्यवस्था करण्यात येणार असल्याची घोषणा सांस्कृतिक कार्य मंत्री अॅड. अशिष शेलार यांनी विधानसभेत लक्षवेधी सूचनेला उत्तर देताना केली. निलेश राणे यांनी दशावतारी कलाकारांच्या विविध समस्यांसंदर्भात लक्षवेधी सूचना मांडली असता मंत्री अॅड. शेलार यांनी घोषणा केली.

TMC च्या ४४० कोटी रुपयांच्या बँक ठेवी गोठवल्या

कोलकाता : गेल्या काही दिवसांपासून पश्चिम बंगालच्या राजकारणात अनेक घडामोडी पाहायला मिळत आहेत. विधानसभेच्या निवडणुकीत झालेल्या पराभवानंतर तुणमूल कॉंग्रेसमध्ये मोठी फूट पडली आहे. तुणमूलचे ५९ आमदार आणि २० खासदार फुटले आहेत. त्यामुळे ममता बॅनर्जी यांना मोठा धक्का बसला. काही दिवसांपूर्वी तुणमूल कॉंग्रेसच्या (टीएमसी) तीन बँक खात्यांमधील ४४० कोटी रुपयांच्या व्यवहारांवर निबंध घालण्यात आल्याची माहिती समोर आली होती. आता या प्रकरणात ईडीची एन्ट्री झाली आहे. तुणमूल कॉंग्रेसची ४४० कोटी रुपये जमा असलेली ३ बँक खाती ईडीने गोठवण्याचे आदेश दिले आहेत. त्यामुळे ममता बॅनर्जी यांच्यासाठी हा आणखी एक धक्का असल्याचे बोलले जात आहे. कोलकातातील टीएमसीची ४४० कोटी रुपये जमा असलेली तीन बँक खाती ईडीने

गोठवण्याचे आदेश देत मनी लॉड्रिंग प्रतिबंधक कायद्याच्या अंतर्गत बुधवारी ही कारवाई केल्याची माहिती सांगितली जात आहे. या संदर्भातील वृत्त टाइम्स ऑफ इंडियाने दिले आहे. वृत्तानुसार, तुणमूल कॉंग्रेसच्या बँक खात्यांशी संबंधित आर्थिक व्यवहारांबाबत सुरू असलेल्या मनी लॉड्रिंगच्या तपासाचाच एक भाग म्हणून ईडीने ही कारवाई केल्याची माहिती सांगितली जात आहे. या बरोबरच विमानसेवा, प्रवास आणि संबंधित सेवा पुरवणाऱ्या कंपन्यांच्या माध्यमातून १५० कोटींहून अधिक रक्कम वळवण्यात आल्याचा आरोप तपास यंत्रणेने केला आहे. त्यामुळे २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीच्या प्रचाराच्या दरम्यान चार्टर्ड विमानांसाठी वापरलेल्या निधी कुटून आला ? त्याचा मूळ

स्रोत काय होता ? किंवा मूळ स्रोत व्यवहारासाठी निधी विविध संस्थांमार्फत फिरवण्यात आला का ? याची देखील तपासणी केली जाणार असल्याचे वृत्तात म्हटले आहे. दरम्यान, एका सायबर फसवणुकीतून मिळालेली रक्कम टीएमसीच्या काही बँक खात्यांमध्ये हस्तांतरित करण्यात आल्याचा आरोप करणारी तक्रार जूनमध्ये दाखल झाली होती. त्यानंतर त्या तक्रारीच्या आधारे पोलिसांनी या प्रकरणात एफआयआर नोंदवला होता. आता या प्रकरणात ईडीची एन्ट्री झाली असून ईडीने पीएमएलए अंतर्गत तपासत

समील होण्यापूर्वी तीन पक्षांच्या खात्यांमधील व्यवहार गोठवले आहेत. तपास अधिकारी १८ टीएमसीच्या बँक खात्यांची आणि विविध कंपन्यांशी संबंधित व्यवहारांची तपासणी करण्यात येणार असल्याची माहिती सांगितली जात आहे. दरम्यान, तपासाचा भाग म्हणून ईडीने मंगळवारी कोलकातामधील ५ ठिकाणी छापे टाकले आहेत. त्यामध्ये एका ट्रॅव्हल्स कंपनीचा आणि एका चार्टर्ड अकाउंटंटच्या कार्यालयांचा समावेश होता. या कारवाईच्या दरम्यान काही कायदपत्रे आणि काही इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे जप्त करण्यात आली आहेत.

दोन वर्षात सरकारी शाळांमधून ८६ लाख विद्यार्थी कमी

नवी दिल्ली : गेल्या दोन वर्षात एकूण शालेय प्रवेशसंख्या मोठ्या प्रमाणात स्थिर राहिली असली तरी, २०२३-२४ ते २०२५-२६ या काळात सरकारी शाळांमधून जवळपास ८६ लाख विद्यार्थी कमी झाले, तर त्याच वेळी खाजगी विनाअनुदानित मान्यताप्राप्त शाळांमध्ये ८८ लाखांहून अधिक विद्यार्थ्यांची भर पडली. २०२३-२४, २०२४-२५ आणि २०२५-२६ साठीच्या UDISE+ NEP-संरचना अहवालांच्या (मंगळवारी प्रसिद्ध झालेल्या) TOI च्या विश्लेषणानुसार, २०२५-२६ मध्ये पायाभूत ते माध्यमिक स्तरापर्यंतची एकूण नोंदणी २४.७ कोटी आहे, जी २०२३-२४ मध्ये २४.८ कोटी होती - म्हणजेच सुमारे ८.३ लाखांची घट झाली आहे. परंतु या जवळपास स्थिर असलेल्या मुख्य आकड्यात, सरकारी शाळांमधील नोंदणी १२.८ कोटीवरून ११.९ कोटीपर्यंत घसरली, तर खाजगी विनाअनुदानित मान्यताप्राप्त शाळांमधील नोंदणी ९ कोटीवरून ९.९ कोटीपर्यंत वाढली. हा बदल अशा वेळी झाला आहे, जेव्हा शिक्षण व्यवस्थेने अनेक उपलब्धता आणि पायाभूत सुविधांच्या निर्देशांवर सुधारणा दर्शविली आहे. शाळांची संख्या १४.७ लाखांवरून किंचित कमी होऊन १४.७ लाख झाली, परंतु शिक्षकांची संख्या ९८ लाखांवरून १ कोटी झाली, ज्यामुळे एकूण विद्यार्थी-शिक्षक गुणोत्तर २५ वरून २४ पर्यंत सुधारले. शून्य-नोंदणी असलेल्या शाळांची संख्या १२,९५४ वरून ५,६६३ पर्यंत कमी झाली, तर एकल-शिक्षक शाळांची संख्या १.१ लाखांवरून १ लाख झाली. शैक्षणिक संधीमध्ये सर्वात स्पष्ट वाढ माध्यमिक स्तरावर दिसून येते. माध्यमिक जीईआर (GBR) २०२३-२४ मधील ६६.५ वरून २०२५-२६ मध्ये ७१.७ पर्यंत वाढला, तर माध्यमिक शाळा सोडणाऱ्यांचे प्रमाण १०.९% वरून ७% पर्यंत कमी झाले. स्तरनिहाय नावनोंदणीच्या पद्धतीतही बदल झाला आहे.

२०२३-२४ ते २०२५-२६ दरम्यान माध्यमिक नावनोंदणी सुमारे ३१.५ लाखांनी वाढली, तर पूर्ववर्ती स्तरावरील नावनोंदणी ४२ लाखांहून अधिक घटली. पायाभूत स्तरावरील नावनोंदणीत केवळ किरकोळ वाढ झाली. अहवालामध्ये नमूद केले आहे की, UDISE+ च्या पायाभूत आकडेवारीत अंगणवाडी नावनोंदणीचा समावेश नाही, ज्यामुळे शाळा-आधारित पूर्व-प्राथमिक आकडेवारीला बाल संगोपन आणि शिक्षण (ECCE) चे संपूर्ण चित्र म्हणून कितपत पाहता येईल यावर मर्यादा येतात. पायाभूत सुविधांच्या बाबतीत, मूलभूत सुविधांपेक्षा डिजिटल उपलब्धतेमध्ये अधिक लक्षणीय सुधारणा दिसून आली आहे, ज्यापैकी अनेक सुविधा आधीच संतृप्ततेच्या जवळ आहेत. राज्यनिहाय विचार केल्यास, गेल्या दोन वर्षात उत्तर प्रदेशात नावनोंदणीत सर्वाधिक वाढ नोंदवली गेली, त्याखालोखाल तेलंगणा आणि झारखंडचा क्रमांक लागतो. राजस्थान, बिहार आणि तामिळनाडूमध्ये नावनोंदणीत सर्वात मोठी घट दिसून आली. झारखंड आणि हरियाणेत माध्यमिक जीईआरमध्ये (GBR) सर्वाधिक वाढ नोंदवली, तर बिहार, मेघालय आणि पश्चिम बंगालमध्ये माध्यमिक शिक्षण अर्धवट सोडणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या संख्येत सर्वात मोठी घट नोंदवली गेली

नीट आणि नेटमधील घोटाल्यांनंतरही मोदी सरकार त्याकडे डोळेझाक करत आहे : राहुल गांधी

नवी दिल्ली : लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी मंगळवारी गेल्या आठवड्यातील यूजीसी-नेट परीक्षेत नव्या अनियमितता झाल्याचा आरोप केला. परीक्षेपूर्वी प्रश्नपत्रिकेची संविधित एक दस्तऐवज प्रसारित करण्यात आला होता आणि त्यातील अनेक प्रश्न समाजशास्त्राच्या पेपरमध्ये विचारलेल्या प्रश्नांशी जुळत असल्याचा दावा त्यांनी केला. परीक्षेचे पेपर फुटल्याचे वारंवार आरोप होऊनही केंद्र सरकारने कोणतीही कारवाई केली नाही. असा आरोपही त्यांनी केला. X वरील एका पोस्टमध्ये, राहुलने दावा केला की UGC-NET परीक्षेपूर्वी १०० पानांची एक PDF प्रसारित करण्यात आली होती आणि ती केवळ नॅशनल टॅस्टिंग एजन्सी (NTA) कडे उपलब्ध असलेल्या प्रश्नपत्रिका तयार करण्याच्या साहित्याशी संबंधित होती. कथित परीक्षा गळती प्रकरणी सरकारच्या भूमिकेवर प्रश्नविह्व उपस्थित करताना राहुल म्हणाले की, विद्यार्थ्यांना उत्तरदायित्व आणि न्याय नाकारला जात आहे. नीट आणि नेटमधील घोटाल्यांनंतरही मोदी सरकार त्याकडे डोळेझाक करत आहे आणि शांतपणे झोपत आहे, कारण लाखो विद्यार्थ्यांनी वर्षानुवर्षे तयारी करून घेतली आहे. त्यांच्यासाठी काहीच फायदा नाही. संपूर्ण देशाला माहीत आहे की प्रयत्नांमधील आणि शिक्षणमंत्र्यांकडून कोणत्याही जबाबदारीची किंवा कारवाईची अपेक्षा करणे व्यर्थ आहे—कोणतीही चौकशी होणार नाही, आणि विद्यार्थ्यांना न्यायही मिळणार नाही.

खान सरांच्या अटकपूर्व जामीन अर्जावरील निर्णय १० जुलै रोजी ?

पाटणा : पाटणा : कोचिंग इंस्टिट्यूटमधील गोळीबार प्रकरणात, 'खान सर' या नावाने लोकप्रिय असलेले प्रसिद्ध शिक्षक फैसल खान यांच्या अटकपूर्व जामीन अर्जावरील निर्णय पाटणा न्यायालयाने बुधवारी राखून ठेवला. न्यायालय १० जुलै रोजी आपला निकाल देईल. हे प्रकरण जून महिन्याच्या सुरुवातीला घडलेल्या एका घटनेशी संबंधित आहे, जेव्हा काही समाजकंटकांनी खान सरांच्या कोचिंग इंस्टिट्यूटची कथितरित्या तोडफोड केली होती. असा आरोप आहे की, या घटनेदरम्यान त्यांच्या सुरक्षाक्षकांनी गोळीबार केला होता. खान सरांचे प्रतिनिधित्व करणारे वकील मुरारी तिवारी यांनी सांगितले की, दोन्ही बाजूंचे युक्तिवाद ऐकल्यानंतर न्यायालयाने आपला निर्णय १० जुलैपर्यंत राखून ठेवला आहे. त्यांनी पुढे सांगितले की, न्यायालयाच्या पूर्वीच्या आदेशांनुसार खान सरांना कोणत्याही दंडात्मक कारवाईपासून दिलेला अंतरिम दिलासा १० जुलैपर्यंत सुरू राहील.

तिवारी म्हणाले की, खानच्या अटकपूर्व जामीन अर्जाव्यतिरिक्त, न्यायालयाने त्याच्या सुरक्षाक्षकांचे नियमित जामीन अर्ज आणि कोचिंग संस्थेच्या इतर तीन कर्मचाऱ्यांचे अटकपूर्व जामीन अर्जही एकत्र केले. त्यांनी असा युक्तिवाद केला की, गोळीबाराच्या घटनेत खानची कोणतीही थेट भूमिका नव्हती. हे आत्मसंरक्षणाचे प्रकरण होते आणि तपासाच्या प्रत्येक टप्प्यावर खानने पोलिसांना पूर्ण सहकार्य केले होते. हे प्रकरण पाटणा येथील कदमकुआं पोलिस ठाण्याच्या हद्दीत २ जून रोजी गोळीबाराच्या निकालातून निष्पन्न झाले आहे. या जोडून खानने रोशन, आणि इतर अनेकांविरुद्ध भूमिका केली, ज्याची या जुळत सामील नंतर त्यांनी केली. या विभाजनाच्या एका प्रति-ऐकल्यानंतर न्यायालयाने आपला निर्णय १० जुलैपर्यंत राखून ठेवला आहे. त्यांनी पुढे सांगितले की, न्यायालयाच्या पूर्वीच्या आदेशांनुसार खान सरांना कोणत्याही दंडात्मक कारवाईपासून दिलेला अंतरिम दिलासा १० जुलैपर्यंत सुरू राहील.

महानिर्मितीच्या खाजगीकरणाचा 'आत्मघातकी' डाव

मुंबई : महाराष्ट्र राज्य वीज निर्मिती कंपनीच्या (महानिर्मिती) १६०० मेगावॉटचे वीज संच मुदतीपूर्वी बंद करून, त्याचा फायदा खाजगी भांडवलदारांना पोहोचवण्याचा प्रयत्न केला जात आहे, असा घणाघाती आरोप राज्याचे माजी ऊर्जामंत्री आणि ज्येष्ठ काँग्रेस आमदार डॉ. नितीन राऊत यांनी आज विधिमंडळात केला. पावसाळी अधिवेशनादरम्यान, त्यांनी महानिर्मितीच्या खाजगीकरणाच्या धोरणाचा बुरखा फाडत सरकारवर सडकून टीका केली. डॉ. राऊत यांनी सभागृहात मांडलेल्या मुद्द्यानुसार, अदानी पॉवरकडून १६०० मेगावॉट वीज खरेदीला सरकारने दिलेली मंजूरी ही अत्यंत संशयास्पद आहे. जनतेच्या पैशातून उधारलेले पुरवठाकड, खासखेडा, नाशिक आणि चंद्रपूर येथील १० महत्वाचे वीज संच २०३० पूर्वीच बंद करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. महानिर्मितीची यंत्रणा सक्षम असताना हे संच बंद करण्याचा सरकारचा आत्मघातकी निर्णय कोणाच्या फायद्यासाठी आहे ? असा थेट सवाल त्यांनी उपस्थित केला. या निर्णयातून खाजगी भांडवलदारांचे उखळ पांढरे करण्याचा डाव असल्याचा गंभीर आरोप त्यांनी केला. महानिर्मितीच्या खाजगीकरणाच्या प्रक्रियेमुळे राज्यातील १४ हजारहून अधिक कंत्राटी कामगारांच्या रोजगारावर गदा येणार आहे. या खाजगीकरणाच्या निर्णयामुळे सामान्य वीज ग्राहकांना भविष्यात मोठ्या आर्थिक संकटाचा सामना करावा लागणार असून, वीज दर वाढीचा फटका बसणार आहे. स्मार्ट मीटर आणि इंधन समायोजन आकाराच्या नावाखाली सामान्य ग्राहकांची लूट होत आहे, याकडे डॉ. राऊत यांनी लक्ष वेधले.

मूळ मुद्द्यावरून जनतेचे लक्ष भरकटवण्याचा एक प्रयत्न : अभिजित दिपके

नवी दिल्ली : केंद्रीय शिक्षणमंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांच्या राजीनाम्यासाठी आणि पेपरफुटीच्या निषेधार्थ दिल्लीतील जंतरमंतरवर सुरू असलेल्या आंदोलनाला आता एक वेगळंच वळण मिळाले आहे. पर्यावरणवादी कार्यकर्ते सोमन वांगचुक यांच्या उपोषणाचा आज १० वा दिवस आहे. मात्र, सध्या सोशल मीडियावर वांगचुक यांच्या उपोषणापेक्षा 'कॉकरोच जन्ता पार्टी'चे (CJP) संस्थापक अभिजित दिपके यांच्या खाण्यापिण्याचीच जास्त चर्चा रंगली आहे. वांगचुक उपोषणाला बसले असताना दिपके मात्र कुकुरी आणि नुडल्सवर ताव मारत असल्याचा व्हिडिओ व्हायरल झाल्यानंतर नेटिझन्सनी त्यांना चांगलंच टोल केले आहे. या संपूर्ण वादावर अभिजित दिपके यांनी 'इंडिया टुडे'च्या 'दिल्ली तक' या डिजिटल प्लॅटफॉर्मशी बोलताना आपली बाजू मांडली. ते म्हणाले, "हा केवळ मूळ मुद्द्यावरून जनतेचे लक्ष भरकटवण्याचा एक प्रयत्न आहे. जो व्हिडिओ व्हायरल केला जात आहे, तो सोमन वांगचुक सरांचे उपोषण सुरू

सुरेश नाथुजी तामगाडगे

वाढिविराळा हार्दिक शुभेच्छा..!

सामाजिक चळवळीत कार्यकर्ता म्हणून काय....

दलित पंथर चळवळ धूमचक्र प्रवर्तन दिनानिमित्त दीक्षाभूमी येथे भोजनदान १४ एप्रिल डॉ. आंबेडकर जयंती संयुक्त नागरिक १० वी १२ वी पास गुणवंत विद्यार्थ्यांच्या स्तकार बौद्ध विहार कास्टाईव्ह कर्मचारी संघटना नागपूर

शुभेच्छुक : विमल सुरेश तामगाडगे, अक्षय सुरेश तामगाडगे, प्रसन्नजीत सोनटक्के, शलाका सोनटक्के, अश्विनी अक्षय तामगाडगे, समस्त तामगाडगे परिवार आणि मित्र

९ जुलै २०२६

शास्त्रीनगर रुग्णालय डॉक्टरला मारहाण...

कल्याण : कल्याण डॉंबिवली पालिकेच्या शास्त्रीनगर रुग्णालयातील वैद्यकीय अधिकारी, परिचारिकां मारहाण केल्याप्रकरणी बुधवारी दुपारी विष्णुनगर पोलिसांनी या गुन्हातील मुख्य आरोपी शिंदे शिवसेनेचे नगरसेवक रमेश सुकन्या ह्याने यांना अटक केली आहे, अशी माहिती कल्याण परिसंरमंडलेचे पोलिस उपपुक्त अतुल शेंडे यांनी दिली. याप्रकरणात नगरसेवक रमेश सुकन्या ह्याने यांचे खासगी अंगरक्षक म्हणून मिरविण्याच्या या समर्थकामधील रमेश लक्ष्मण पवार (५०, रा. वडारवाडी, डॉंबिवली पूर्व), प्रकाश उर्फ प्रकाश उध्दव निकम (३५, रा. सुंदरा आई आर्केड, कोपर रोड, डॉंबिवली पश्चिम), अक्षय शरद कारडे (३०, रा. कलम श्री सोसायटी, कोपर क्रॉस रोड, डॉंबिवली पश्चिम) यांना पोलिसांनी रुग्णालयातील सीसीटीव्ही चित्रणाचे आधारे मंगळवारी रात्री उशिरा अटक केली होती. रुग्णालयात येऊन रमेश ह्याने यांनी प्रथम डॉक्टरांना अर्वाच भाषेत शिवीगाळ आणि डॉ. वैभव साळुंखे, डॉ. सुश्री बाबिस्कर यांना मारहाण केली. तसेच, दोन परिचारिकांना अंगरवाची भाषा केली होती.

Buddha Vihar Samanvay Samiti
 Nagpur (Regd)

はじめの一步が、未来をひらく。

N5 JAPANESE LANGUAGE COURSE

START YOUR JAPANESE JOURNEY FROM THE BEGINNING.

LEARN THE BASICS
 Hiragana, Katakana, beginner grammar, vocabulary and more.

DAILY COMMUNICATION
 Useful phrases for everyday situations.

EXAM FOCUSED
 Structured lessons to help you succeed in the JLPT N5.

BUILD CONFIDENCE
 Step by step learning for strong foundations.

ONLINE & OFFLINE CLASSES

ONLINE OFFLINE

WEEKEND BATCHES AVAILABLE

EXPERIENCED TRAINERS

STUDY MATERIAL INCLUDED

CERTIFICATE OF COMPLETION

LAST DATE FOR ADMISSION
5 JULY 26

CLASSES STARTS FROM
15 JULY 26

COURSE FEE
Rs 3000/-
 for three months (as first installment)

DAILY CLASSES
 MORNING 7:00 AM - 8:00 AM
 EVENING 7:00 PM - 8:00 PM

SATURDAY & SUNDAY
 OFF FOR PRACTICE
 Use the weekend to revise, practice and strengthen your Japanese!

ENROLL NOW!
 LIMITED SEATS JOIN TODAY!

CONTACT
A K PATIL
7972987584

日本語を はじめよう!

日本語 YOUR FIRST STEP TOWARDS FLUENCY!

Don't miss this opportunity! START YOUR JAPANESE JOURNEY TODAY!

info@example.com | www.example.com | Nagpur, Maharashtra

गुरुवार, ०९ जुलै २०२६

Thursday, 09 July 2026

६६

चांगले संभाषण व चांगली संगत
हेच आपले सद्गुण समजा...

७७

बहुजन सौरभ

BAHUJAN SAURABHA

२

बहुजन सौरभ

संपादकीय

हक्कासाठी लढणारी युवाशक्ती

भा रतीय लोकशाहीचे सर्वात मोठे सामर्थ्य जर कोणते असेल, तर ते म्हणजे या देशातील जागृत, विचारशील आणि संघर्षशील युवाशक्ती. प्रत्येक पिढी आपल्या पुढील पिढीकडे आशेने पाहत असते. कारण आजचा विद्यार्थी हा उद्याचा शास्त्रज्ञ, न्यायाधीश, शिक्षक, प्रशासकीय अधिकारी, पत्रकार, उद्योगपती, सामाजिक कार्यकर्ता आणि देशाचा धोरणकर्ता असतो. त्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांकडे केवळ परीक्षा किंवा शिक्षणाच्या चौकटीत न पाहता, राष्ट्राच्या भविष्याशी जोडून पाहण्याची गरज आहे. अलीकडच्या काळात स्पर्धा परीक्षा, प्रवेश परीक्षा आणि विविध भरती परीक्षांमधील पेपरफुटीच्या घटनांनी लाखो विद्यार्थ्यांच्या आयुष्याशी खेळ केला आहे. वर्षानुवर्षे अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची मेहनत काही भ्रष्ट प्रवृत्तीच्या हातून वाया जाते. अशावेळी विद्यार्थी रस्त्यावर उतरून न्याय मागतात, पारदर्शक चौकशीची मागणी करतात आणि दोषींवर कठोर कारवाईची मागणी करतात. हा त्यांचा घटनात्मक आणि लोकशाही अधिकार आहे. या संघर्षाला असजकता किंवा शिस्तभंग म्हणून पाहणे चुकीचे ठरेल. याच पार्श्वभूमीवर एका न्यायाधीशांनी विद्यार्थ्यांविषयी वापरलेला ओस्पाई शब्द देशभर चर्चेचा विषय ठरला. न्यायव्यवस्था ही नागरिकांच्या अधिकारांचे संरक्षण करणारी सर्वोच्च संस्था मानली जाते. त्यामुळे न्यायासनावरून व्यक्त होणारा प्रत्येक शब्द समाजावर दुर्गामी परिणाम करणारा असतो. विद्यार्थ्यांची तुलना अपमानास्पद शब्दांशी करणे हे केवळ त्यांच्या स्वाभिमानालाच धक्का देणारे नाही, तर लोकशाही मूल्यांनाही बाधा पोहोचवणारे आहे. मतभेद असू शकतात, आंदोलनेही असू शकतात, पण लोकशाहीत संवाद आणि संवेदनशीलता यांनाच प्राधान्य दिले गेले पाहिजे. एकेकाळी माध्यमांनी सत्ताध्याऱ्यांच्या प्रत्येक चुकीवर कठोर प्रश्न उपस्थित केले. लोकशाहीचा चौथा स्तंभ म्हणून माध्यमांनी जन्मिताच्या प्रश्नांना प्राधान्य दिले. मात्र आज अनेकदा माध्यमांचा मोठा भाग सत्तेच्या बाजूने झुकल्याची टीका होतांना दिसते. पेपरफुटीसारखा गंभीर विषय, लाखो विद्यार्थ्यांचे भविष्य आणि शिक्षण व्यवस्थेतील भ्रष्टाचार यांना अपेक्षित महत्त्व मिळत नसल्याची भावना विद्यार्थी आणि पालकांमध्ये वाढत आहे. लोकशाहीत माध्यमांची भूमिका केवळ बातम्या देण्यापुरती मर्यादित नसून, सत्तेला प्रश्न विचारण्याची आणि समाजातील दुर्लक्षित प्रश्नांना आवाज देण्याची आहे. विद्यार्थी हे कोणत्याही परकीय देशाचे नागरिक नाहीत. ते भारताचे भविष्य आहेत. त्यांची स्वप्ने, त्यांची मेहनत आणि त्यांचा संघर्ष हा भारताच्या प्रगतीशी जोडलेला आहे. पेपरफुटीमुळे केवळ परीक्षा रद्द होत नाहीत, तर विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास ढासळतो, मानसिक ताण वाढतो आणि अनेक कुटुंबांच्या अपेक्षा धुळीस मिळतात. त्यामुळे अशा घटनांकडे केवळ प्रशासकीय त्रुटी म्हणून पाहणे पुरेसे नाही. ही राष्ट्रीय चिंतेची बाब आहे. इतिहास साक्ष देतो की परिवर्तन नेहमीच प्रचंड गर्दीने घडत नाही. अनेकदा मुठभर विचारवंत, जागरूक युवक आणि धाडसी नागरिक समाजाला नवी दिशा देतात. भारताच्या स्वातंत्र्यलढ्यात असंख्य तरुणांनी आपल्या आयुष्याची आहुती दिली. विद्यार्थी चळवळींनी सामाजिक न्याय, भ्रष्टाचारविरोध, लोकशाही हक्क आणि संविधानिक मूल्यांसाठी मोठी भूमिका बजावली आहे. त्यामुळे आजचा युवक आपल्या अधिकारांसाठी आवाज उठवत असेल, तर त्याकडे संस्थाने नव्हे, तर लोकशाहीच्या आरोग्याचे लक्षण म्हणून पाहिले पाहिजे. भारतीय संविधानाने प्रत्येक नागरिकाला अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य, शांततापूर्ण आंदोलन आणि न्याय मिळविण्यासाठी संघर्ष करण्याचा अधिकार दिला आहे. त्यामुळे हक्कासाठी लढणे हा गुन्हा नसून, तो लोकशाहीचा आत्मा आहे. अर्थात हा संघर्ष संविधानाच्या चौकटीत, शांततेच्या मानेने आणि सार्वजनिक हित लक्षात घेऊन झाला पाहिजे. त्याचप्रमाणे शासनाची जबाबदारी आहे की विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांकडे केवळ कायदा-न्यायव्यवस्था विषय म्हणून न पाहता, संवादातून आणि पारदर्शक निर्णयांद्वारे त्यांचे निराकरण करावे. देशातील प्रत्येक पालक आपल्या मुलांनी प्राणाधिकारपणे शिक्षण घेऊन यशस्वी व्हावे, अशी अपेक्षा बाळगता. त्या अपेक्षांचा आदर करणे ही शासन, न्यायव्यवस्था, शिक्षणसंस्था आणि माध्यमे या सर्वांची संयुक्त जबाबदारी आहे. विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण टिकवून ठेवाव्याच असेल, तर परीक्षा प्रक्रिया पूर्णपणे पारदर्शक, तंत्रज्ञानाधारित आणि भ्रष्टाचारमुक्त करणे अत्यावश्यक आहे. दोघांना कठोर शिक्षा झाली, तरच प्राणाधिकार विद्यार्थ्यांच्या न्यायव्यवस्थेवर आणि प्रशासनावर विश्वास कायम राहील. या पार्श्वभूमीवर विविध सामाजिक संघटनांनी विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाला नैतिक पाठिंबा देण्यास सुरुवात केली आहे. त्यामध्ये अरुण आसफ अली यांच्या विचारांनी प्रेरित संघटनेनेही विद्यार्थ्यांच्या हक्काच्या लढ्याला समर्थन दर्शविले आहे. अशा समर्थनामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना अधिक व्यापक सामाजिक स्वरूप प्राप्त होते आणि लोकशाहीतील संवाद अधिक बळकट होतो. भारतीय लोकशाहीचे खरे रक्षण केवळ निवडणुकांनी होत नाही; ते जागरूक नागरिक, प्रश्न विचारणारे विद्यार्थी, निर्भय माध्यमे, संवेदनशील न्यायव्यवस्था आणि उत्तरदायी शासन यांच्या एकत्रित प्रयत्नातून होते. त्यामुळे देशातील युवाशक्तीला कमी लेखण्याऐवजी तिच्या विचारांना ऐकण्याची, तिच्या प्रश्नांना न्याय देण्याची आणि तिच्या स्वप्नांना संघर्ष देण्याची वेळ आली आहे. कारण आज हक्कासाठी संघर्ष करणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या उदात्त स्वप्न, न्यायप्रिय आणि समतावादी भारताचा शिल्पकार ठरणार आहे. भारतीय लोकशाहीचे उज्ज्वल भविष्य हे अशाच जागृत, संवेदनशील आणि संविधाननिष्ठ युवाशक्तीच्या हातात सुरक्षित राहील. ●●

१

ऑगस्ट २०२४ रोजी सर्वोच्च न्यायालयाने अनुसूचित जातीचे उपवर्गीकरण आणि क्रिमीलेअर बाबत निर्णय दिला. महाराष्ट्र सरकारने बंदर समितीची नियुक्ती करून अनुसूचित जातीचे अ, ब, क, ड असे उपवर्गीकरण करण्याचा घाट घातला. कोणतीही आकडेवारी उपलब्ध नाही, सामाजिक वास्तव लक्षात घेतले नाही, जनागणा झाली नाही, घटनात्मक निकषावर त्याची पडताळणी केली नाही तरी असा निर्णय घेण्यात आला. निर्णयाची धाई इतकी की बंदर समितीचा अहवाल सार्वजनिक न करता हक्की मागल्या. तोडा आणि फोडाच्या निती विरोधात संतापाची लाट उसळली. परिणामी ३० जून २०२६ रोजी मुंबई येथे भव्य आंदोलन झाले. हे आंदोलन घटनात्मक अधिकाराच्या संरक्षणासाठी होते. तरीमुद्द सरकारने या प्रश्नावर कोणताही निर्णय घेतला नाही. अनुसूचित जातीच्या उपवर्गीकरणाचा धोका टळला असे म्हणता येत नाही. अभ्यासकांच्या मते २०११ च्या जनागणनेनुसार महाराष्ट्राच्या एकूण लोकांसंख्येपैकी सुमारे ८.५ टक्के लोकसंख्या (९५,९३,४३९) महार व बौद्ध समाजाची आहे. त्यानुसार उपवर्गीकरणात बौद्धांचा वाटा प्रत्यक्ष लोकसंख्येनुसार मिळाला पाहिजे. २०११ मध्ये बौद्धांनी जनागणा करतांना धर्म बौद्ध जात बौद्ध नमूद केलेले १२ लाख लोक आहेत. त्यांना अनुसूचित जातीच्या गणनेत गणले नाही. २०२६ मध्ये सर्वांनी नियमानुसार नोंदणी केली तर बौद्धांची लोकसंख्या १० टक्के इतकी होऊ शकते. तेव्हा उपवर्गीकरणात त्या प्रमाणात आरक्षण मिळाले पाहिजे. अशी मागणी करण्याचा हक्क मिळेल. समाज वर्गीकरण समितीने बौद्धांना ७ टक्के आरक्षण दिले आणि ते लोकसंख्येच्या प्रमाणात ८ टक्के असेल तर त्यांचे फार मोठे नुकसान होणार. अनुसूचित जातीच्या उपवर्गीकरणाचा प्रश्न सध्या महाराष्ट्रात अत्यंत गंभीर टप्प्यावर पोहचला आहे. अनेकांना एक टक्का कमी-जास्त झाल्याने काय फरक पडतो, असे वाटू शकते. परंतु प्रत्यक्ष शिक्षण आणि नोकरीच्या क्षेत्रातील आकडे पाहिले तर हा 'एक टक्का' गुणात विद्यार्थ्यांच्या भविष्याशी जोडलेला आहे. आज बौद्ध समाजातील लाखो ग्रामीण, ग्रामीण आणि श्रमिक कुटुंबांची मुले आरक्षणापासून उच्च शिक्षणात पोहचत आहेत. वैद्यकीय, अभियांत्रिकी, विधी, विज्ञान, कृषी, फार्मसी, तंत्रशिक्षण आणि सरकारी सेवांमध्ये आरक्षण हे त्यांच्या

उपवर्गीकरणात बौद्धांचा १ टक्का कमी झाला तरी किती नुकसान होणार ?

प्रातीचे प्रमुख साधन आहे. उपवर्गीकरणाच्या प्रक्रियेमध्ये बौद्ध समाजाचा हिस्सा कमी झाला तर त्याचे परिणाम किती गंभीर असू शकतात हे समजून घेणे आवश्यक आहे. वैद्यकीय शिक्षणातील महाराष्ट्रात सध्या अंदाजे ८० वैद्यकीय महाविद्यालये असून MBBS च्या सुमारे ११,८४५ जागा आहेत. त्यामध्ये अनुसूचित जातीसाठी अंदाजे १५४० जागा राखीव होतात. जर उपवर्गीकरणानंतर बौद्ध समाजाला ७ टक्के हिस्सा मिळाला तर : १५४० च्या ७ टक्के = अंदाजे १०८ MBBS जागा. १५४० च्या ८ टक्के = अंदाजे १२३ MBBS जागा. १५४० च्या ९ टक्के = अंदाजे १३९ MBBS जागा म्हणजेच ७८ टक्केवरून ८८ टक्के झाला तर सुमारे १५ MBBS जागा मिळू शकतात. ८८ टक्के वरून ९८ टक्के झाला तर पुन्हा सुमारे १६ जागा वाढू शकतात. परंतु १ टक्के कमी झाला तर १५ ते १६ बौद्ध विद्यार्थ्यांचे वैद्यकीय शिक्षणाचे स्वप्न तुटू शकते. एका सामान्य व्यक्तीला हा आकडा लहान वाटू शकतो, पण प्रत्यक्षात १५ बौद्ध समाजाचे डॉक्टर कमी तयार होणे, १५ बौद्ध विद्यार्थ्यांचे आयुष्य बदलण्याची संधी हिरावली जाणे, १५ बौद्ध कुटुंबाची उन्नती थांबणे, इत्यादी मोठा परिणाम त्यामागे असतो. ही तर फक्त मेडिकल विद्यार्थ्यांसाठीच आपण चर्चा केली. याशिवाय विधी, विज्ञान, व्यवस्थापन महाविद्यालये, चित्रकला महाविद्यालये, पशु चिकित्सा पदवी महाविद्यालये, कृषी, वैद्यकीय क्षेत्रातील नर्सिंग

संपूर्ण सामाजिक प्रगतीला धक्का आहे. रोस्टर पद्धतीमुळे बौद्धांचे नुकसान : उपवर्गीकरणामध्ये अ ब क असे गट करण्यात येणार असल्याचे समजते. अ वर्गात बौद्ध (महार). ब वर्गात चर्मकार आणि क मध्ये मातंग अशी रचना होण्याची शक्यता आहे. रोस्टर नियमाप्रमाणे अनुसूचित जातीसाठी राखीव जागा जर आपी बौद्ध कर्मचाऱ्यांनी उपभोगली असेल तर यापूर्वी बौद्ध तिथे होता म्हणून पुढचे आरक्षण हे चर्मकार किंवा मातंग पटाला म्हणजे ब आणि क पटाला येईल. त्यानंतर अनुसूचित जमाती, त्यानंतर ओबीसी, त्यानंतर आर्थिक कमकुवत, त्यानंतर ओपन आणि त्यानंतर बौद्ध व्यक्तींचा रोस्टर प्रमाणे नंबर लागेल. खालील तक्त्याप्रमाणे बौद्धांनी जागा उपभोगली आहे. चर्मकार ३० वर्षे राहील. मातंग ३० वर्षे राहील. अनुसूचित

महाविद्यालये, इत्यादी अनेक शैक्षणिक क्षेत्रात बौद्ध अनुसूचित जातीचे आरक्षण उपवर्गीकरणामध्ये कमी होणार नाही, ते सुरक्षित राहाने यासाठी खबरदारी घेणे गरजेचे आहे. हा फक्त शिक्षणाचा प्रश्न नाही तर आरक्षणातील घट म्हणजे फक्त कोलेज प्रवेश कमी होणे नव्हे. त्याचा परिणाम सरकारी नोकऱ्या, शिष्यवृत्ती, वसतीगृहे, प्रशासकीय प्रतिनिधित्व यावरही होईल. आज बौद्ध समाजातील अनेक कुटुंबाची पहिली पिढी शिक्षित झाली आहे. दुसरी पिढी नोकरीत जात आहे. तिसरी पिढी आत्मविश्वासाने उभी राहत आहे. अशा वेळी आरक्षणातील घट म्हणजे

जमातीचे रोस्टर तीस वर्षे. त्यानंतर ओबीसी ३० वर्षे, इकॉनॉमिक विकर ३० वर्षे. खुला प्रवर्ग तीस वर्षे आणि त्यानंतर बौद्ध व्यक्तीचा नंबर लागेल. असे ३० वर्षे व्यक्ती नोकरी करणार तर १८० वर्षे बौद्धांचे रोस्टर येणार नाही. ३५ वर्षे एक कर्मचारी नोकरी करणार असेल तर २१० वर्षे येणार नाही. अनुसूचित जातीची तीच जागा जरी राखीव राहिली तरी मातंग पटाला ३० ते ३६ वर्षे नोकरी केल्यानंतर बौद्धांच्या पटाला रोस्टर प्रमाणे जागा मिळेल. म्हणजे ६० ते ७० वर्षे बौद्धांच्या आरक्षणासाठी वाट पाहवी लागणार. बौद्धांनी कुठे ना कुठे नोकरी केली आहे. त्यामुळे यापुढे रोस्टर प्रमाणे त्यांना ती जागा आरक्षित राहणार नाही. अनुसूचित जातीची बौद्ध व्यक्ती सेवानिवृत्त झाल्यानंतर त्या जागेवर रोस्टरनुसार मातंगसाठी राखीव जागा असेल, अशा पद्धतीने बौद्धांना शिक्षण घेऊनही ६०-७० वर्षे नोकरी व्हाणार नाही.

लोकांसंख्या आणि जनागणनेचे महत्त्व : उपवर्गीकरण करताना लोकांसंख्या हा महत्त्वाचा निकष ठरणार आहे. जर जनागणनेत धर्मांतरित बौद्धांनी अनुसूचित जातीतील पूर्वाग्रहीची जात नमूद केली नाही, तर अंधिष्टात लोकसंख्या कमी दिसू शकते. त्याचा परिणाम भविष्यातील आरक्षणाच्या टक्केवारीवर होऊ शकतो. म्हणून बौद्धांनी जनागणनेत आपली नोंद कायदाप्रमाणे अनुसूचित जातीमध्ये करावी. जानेवारी २०२७ मध्ये प्रत्यक्ष लोक आणि त्यांची जात याची नोंद घ्यावी. जनागणा होणार आहे. भविष्याचा विचार करून आपण आपले पावले उचलली पाहिजे. सरकारच्या खेळी हाणून पडल्या पाहिजे. ●●

श्रीराम बनसोड,
8208617748

जनागणा होणार आहे. भविष्याचा विचार करून आपण आपले पावले उचलली पाहिजे. सरकारच्या खेळी हाणून पडल्या पाहिजे. ●●

भारताच्या अर्थसंकल्पातील कर्ज, त्याजभार आणि भारतीयांचे मानसिक आरोग्य

भा रताच्या केंद्र सरकारच्या अर्थसंकल्पात 'सं क ल पा ती ल' आकडेवारी सामान्य नागरिकांसाठी नेहमीच गुंतागुंतीची वाटते. पण जेव्हा आपण ती मानसिक आरोग्याच्या दृष्टीकोनातून पाहतो, तेव्हा ती केवळ आर्थिक आकडेमोड उघात नाही, तर सामूहिक चिंता, भविष्यातील अनिश्चितता आणि पिढ्यान्पिढ्या चालणत्या जबाबदारीची भावना निर्माण करते. कर्ज आणि चिंतेचा संबंध : प्रस्तुत माहितीनुसार, केंद्र सरकार चालू वर्षी सुमारे ₹१६.९५ लाख कोटी इतके नवे कर्ज घेणार आहे आणि त्यावर व्याजापोटी सुमारे ₹१४.०४ लाख कोटी खर्च करणार आहे. हे आकडे ऐकल्यावर अनेक नागरिकांच्या मनात स्वाभाविक प्रश्न उभे राहतात, "आमच्या पिढीवर खऱ्या भाग का? आमच्या मुलांना नवतंडांना हे कर्ज फेडावणे का?" ही चिंता वैयक्तिक पातळीवरून सामूहिक पातळीवर जाते. मनोवैज्ञानिक दृष्टिकोनातून आर्थिक अनिश्चितता (financial uncertainty) हे तणावचे प्रमुख कारण आहे. जेव्हा एखाद्या व्यक्तीला वाटते की त्याचे उत्पन्न पुरेसे नाही आणि कर्ज वाढत आहे, तेव्हा त्याच्या मेंदूत 'fight-or-flight' प्रतिकार दस्रिय होतो. दीर्घकाळ टिकणारी ही चिंता नेत्रशय, झोपेच्या समस्या, राग आणि कुटुंबातील संबंधांवर परिणाम करते. सरकारच्या बाबतीतही असेच घडते. जेव्हा नागरिकांना वाटते की "आमचे कर, आमची मेहनत आणि आमच्या पुढच्या पिढ्यांचे भवितव्य यात अडकले आहे", तेव्हा सामूहिक असुरक्षिततेची भावना निर्माण होते. ही भावना कधीकधी राजकीय धुवीकरण, धोरणोपेक्षा आणि निराशेला खतपाणी घालते. वैयक्तिक कर्ज आणि सरकारी कर्ज, समान मनोविज्ञान : एक उदाहरण बहुधा व्यक्तीचा पगार ₹१०० आणि त्यातील ₹५० कर्ज घेऊन खर्च करणे याची तुलना केल्यास. हे उदाहरण मानसिकदृष्ट्या प्रभावी आहे. जेव्हा एखाद्या व्यक्तीला कर्जाच्या हप्त्यांमुळे मुलांच्या शिक्षणासाठी, आरोग्यासाठी किंवा कुटुंबाच्या गरजांसाठी तुटवडा भासतो, तेव्हा त्याला अपराधीपणाची, अपुरेपणाची आणि नियंत्रण नसल्याची भावना येते. सरकारच्या कर्जाबाजारीपणाची हीच भावना देशातलांवर पसरते. नागरिक विचार करतात, "आम्ही कर भरतोय, तरीही सरकार कर्ज घेत आहे, व्याज भरत आहे. तर आमच्या करातून खरोखर काय होत आहे?" या प्रश्नामुळे विश्वासाची टूट (erosion of trust) होते, जी मानसिक आरोग्यासाठी हानिकारक ठरते.

ज्ञान हे सशक्तीकरण आहे : दुसरीकडे, अर्थसंकल्प समजून घेणे हे स्वतःचे मानसिक आरोग्य सुधारण्याचे एक साधन आहे. जेव्हा आपल्याला आकडेवारी मिळते, तेव्हा अज्ञानातून निर्माण होणारी भीती कमी होते. लोकशाही आणि संविधान यांमुळे ही माहिती सार्वजनिक होते, यावर लेखक बरोबरच म्हणतो. माहिती हक्क आणि पारदर्शकता ही चिंता कमी करण्याची पहिली पायरी आहे. मानसिक आरोग्यासाठी काय करायें? आर्थिक साक्षरता वाढवा : कर्ज, व्याज, GDP अनुपात, राजकोषीय तूट याबाबत मूलभूत समज विकसित करा. यांमुळे भीतीऐवजी समज निर्माण होते. सामूहिक जबाबदारीची भावना : सरकारचे कर्ज हे केवळ 'सरकारचे' नाही, तर राष्ट्राचे आहे. मतदार, नागरिक आणि संस्था म्हणून आपली भूमिका ओळखा. आशावादां आणि वास्तव यांचा समतोल : हो, कर्ज मोठे आहे. पण विकास, यापाठो सुविधा, आरोग्य आणि शिक्षणावर होणारा खर्च यांमुळे भविष्यातील उत्पन्न वाढू शकते. दीर्घकालीन दृष्टिकोन ठेवा. चर्चा सकारात्मक ठेवा : दोषारोप आणि धुवीकरणऐवजी डेटा-आधारित, समाधानात्मक संवाद घडवा. राग आणि निराशा मानसिक स्वास्थ्याला हानी पोहोचवते.

व्यक्तिगत पातळीवर तयारी : स्वतःच्या आर्थिक नियोजनात (emergency fund, skill development, saving) लक्ष द्या. जेव्हा आपण स्वतः नियंत्रणात असतो, तेव्हा बाह्य अनिश्चितता कमी प्रभाव टाकते. शेवटी, भारतासारख्या विकसनशील अर्थव्यवस्थेत कर्ज घेणे अपरिहार्य असू शकते, पण ते नियंत्रणात ठेवणे आणि उत्पादक क्षेत्रात गुंतवणे महत्त्वाचे आहे.

प्रवीण गांगुर्डे
मो. 9890631933

मानसिक आरोग्याच्या दृष्टीकोनातून सर्वात मोठा धोका म्हणजे निराशा होतार. त्याऐवजी जागरूकता, भागीदारी आणि दीर्घकालीन दृष्टी यावर भर द्या. आपल्या मुलाबाळांसाठी आणि पुढच्या पिढीसाठी कर्जाचा भार कमी करण्याची जबाबदारी केवळ सरकारची नाही, तर माहितीपूर्ण, सक्रिय आणि एकसंध नागरिकांचीही आहे. संविधान आणि लोकशाही यांनी दिलेल्या हक्कांचा वापर करून, रचनात्मक मागणी बदल घडवू या. ज्ञान हे सर्वात मोठे मानसिक संरक्षण आहे. ●●

राजस्थानी कारागिरांची वास्तुकला पाहण्याच्या उद्देशाने नवनिर्मित 'श्रीराम' मंदिर पाहण्यासाठी २५ मे रोजी सडका-यांसाठी मी अयोध्येला गेलो होतो. आस्था पथावरूनच चालताना मंदिराची भव्यता दिसत होती. जागोजागी सुरक्षा रक्षकांची आणि सिसिटीवी कॅमेऱ्यांची नजर होती.

श्री राम जन्मभूमी तीर्थ क्षेत्र परिसरात सर्वसामान्य जनतेसाठी सुरक्षेचा अतिरिक्त मी अनुभवला. माझ्या सद्यःस्थितीत क्षाशाला साधा पेन देखील सुरक्षा रक्षकांनी शस्त्र समजून काढून घेतला. अशा सुरक्षित ठिकाणी करोडो रुपयांची आणि मौल्यवान वस्तूंची विश्वस्त मंडळीकडून चोरी होते. हेच अनाकलनीय तितकेच निंदनीय आहे. भारतीय लोकमानस आस्थेच्या परिघात जगत. आपल्या संस्कृतीला आराध्य मानते. हेच लक्षात घेऊन राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ, विंध्य हिंदू परिषद, बजरंग दल, अखिल भारतीय विद्यार्थी परिषद, भारतीय जनता पक्ष आणि धार्मिकतेच्या नावावर कार्य करीत असलेल्या तत्सम विविध संस्था व संघटना सनानत हिंदू धर्माच्या स्वतःला ठेकेदार समजतात. हे सगळे या अपहराच्या विषयावर मूग गिळून बसलेले आहेत. याचाच अर्थ त्यांची या कुकुल्याला मूक समंती आहे. गोदी भिडिया सुद्धा हू की चू बोलयला धरकापते आहे. आपले प्रधानमंत्री अनेक अयोध्येतील मंदिराचे अवचे सोपस्कार स्वतः करून श्रीरामाची प्रतिष्ठापना केली तेही या प्रकरणात गुप्य आहेत. त्यांनी तोंड उघडले तर मोठे मासे समोर येतील आणि देशाला यामागचा खरा सुधारक काढेल. हे मोदी - योगींना ठाऊक असावे. प्रश्न आमच्या

मानसिकतेचा आहे. आम्ही किती दिवस स्वतःला धर्माच्या नावावर फसवून घेणार ? किती काळ आपले शोषण होतू देणार ? १९९० च्या दशकात अयोध्येतील बाबरी मशीद - राम मंदिराचा मुद्दा हिंदुत्ववाद्यांनी सतत पेडात ठेवला. यावेळी अर्वाच्या विख्यात शब्दांचा वापर झाला. त्याची परिणती दोन्हीकडे लावो अंधभक्तात झाली. यामुळे दिवसाढवळच्या राज्य शासनाच्या नाकटेपणामुळे तथाकथित बाबरी मशीद पाडल्या गेली. तो खरला २५ वर्षे चालला. सारे आरपी निदोष सुटले. सर्वोच्च न्यायालयाने न्यायनिर्देशित संकेत बाजूला ठेवून राम मंदिर न्यासाच्या बाजूने निकाल दिला. अनेकांच्या त्यागातून मंदिर निर्माण झाले. श्रीरामाच्या नावावर भारतीय जनता पक्ष सत्तेचा सोपान चढला आणि आज यांची अधोगती बघा, त्यांच्याच राजवटीत राम मंदिरातील भ्रष्टाचार चक्राट्यावर आला. एका काळात देशभर 'शोर' करणारे आता 'चोर' ठरले आहेत. अयोध्येत रामाची तिनशेव्यावर मंदिर आहेत. ती दुर्लक्षित व जीर्णोद्धारित आहेत. त्याकडे बोलणेबद्दल्या रामभक्तांचे लक्ष नाही. कारण तिथे श्रीरामाच्या नावाने राज्यकर्त्यांना 'इक्वेट' करणे शक्य नाही. अयोध्येतील वादप्रसूत जमिनीवर भव्य महाविद्यालये, रुग्णालये उभारले गेले असते तर त्याचा उपयोग जात-धर्म विरहित सान्या समुहाला झाला असता. चोरीचा गोरखधंद्या कुणाला मोंडता आला नसता. मर्यादा पुरुषोत्तम रामाला 'हे राम' म्हणण्याची वेळ या कट्टर हिंदुत्व सत्ताध्याऱ्यांनी आपली आहे. श्रद्धेचा बाजार मांडणाऱ्यांचा सत्तेच्या खुर्चीवरून कडेलोट करणे हेच आपले संविधानीक कर्तव्य आहे. याकरीता आपल्या भाव्यात आपले निर्भय मत आहे. ●●

सुरेंद्र बुरडे
मो. 9860262122

भंडा येथील इंदुलोक समग्रहात आदिवासी समाज मेळावा तथा बलिदान प्रेरणा दिवस उत्साहात साजरा करण्यात आला. पहिल्या सत्राचे अध्यक्ष मा. शिवराम भलवी, IFS मराठी उपचालकसंरक्षक हे होते. उद्घाटन म्हणून राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज (RTM) विद्यापीठाचे प्रोफेसर डॉ. प्रकाश शेळमाके तथा प्रमुख पाहुणे लोकप्रिय खासदार मा. डॉ. प्रशांत पडोळे उपस्थित होते. याप्रसंगी दुपच्या सत्राच्या अध्यक्ष संस्था राजकुमार संगमरूढ डे. बहुजन सौरभ, नागपूर उपस्थित होत्या. प्रमुख अतिथी म्हणून माजी सनदी अधिकारी ई. डेड. खोब्रागडे, माजी IAS आयकूट, नागपूर हायकोर्टाचे मा. अॅड. सिद्धार्थ कांबळे नागपूर, समाजसेविका तथा कविश्री श्रीमती कुसुम अलाम, श्री. बी. बी. ए. उड्के, माजी निवासी जिल्हाधिकारी, प्रा. पुरण लोणारे, मा. म. महादेव सिडाम, निवृत्त समाजसेवक, श्री. गोंडगणे, मा. प्रदीप मसतम, नागपूर, जगदीश मडावी, प्रा. डॉ. वामन शेळमाके, श्री. कृपाण टेकाम मंचावर पाहुणे उपस्थित होते. पाहण्याच्या हस्ते दिप प्रज्वलन करून कार्यक्रमाला सुरुवात झाली. उपस्थित पाहुण्यांचे स्वागत गुलाब पुष्प तथा मधुर स्वागत गीताने करण्यात आले. आश्रम शाळेतील मुलींनी स्वागत गीत सादर करून पाहण्यांना गुलाब पुष्प प्रदान करण्यात आले. प्रास्ताविक अकादमीचे संघटक श्री. जगदीश मडावी यांनी केले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. वामन शेळमाके यांनी केले. जून महिन्यात तीन महामनावचे आदिवासी समाजासाठी विविध क्षेत्रात बलिदान महत्त्वाचे आहे. जल, जंगल, जमीनच्या संरक्षणासाठी क्रांतीजननायक बिरसा मुंडा, आदिवासी गडचिरोली जिल्हाचे निमित्त तथा आदिवासी समाजाचे नेते स्व. बाबुरावजी मडावी आणि गोंडवानाची महारानी दुर्गावती यांनी समाजाच्या अस्तित्वासाठी देहाचे बलिदान केले. त्याप्रित्यर्थ 'बलीदान दिवस' म्हणून जून महिन्यात सर्वत्र साजरा करण्यात येतो. आदिवासी समाजाचे शिष्य अत्यल्प असल्याने मुलमुलींनी उच्च शिक्षण घ्यावे, समाजाला योग्य दिशा देण्याचे कार्य नैत्यांनी करावे असे उद्घाटनपर भाषणात डॉ. प्रकाश शेळमाके यांनी प्रतिपादन केला. मा. अॅड. सिद्धार्थ कांबळे म्हणाले की, 'आदिवासी समाजाने संघटित होऊन लढा उभारणे अत्यंत गरजेचे आहे. अन्याय, अत्याचार विरुद्ध सतर्क रहावे सावध राहून संघर्ष

आदिवासी समाज प्रबोधन मेळावा

करावा ही काळाची गरज आहे. मा. श्री. ई. डेड. खोब्रागडे यांनी अनुभव कथन केले. तथा आदिवासी समाजाला सहकार्य करून गडचिरोलीसारख्या दुर्गम भागात समाजाला न्याय देण्याचा शतप्रतिशत कार्य केले. याप्रती भारतीय संविधानाच्या प्रास्ताविकेचे समूह वाचन करण्यात आले. माजी निवासी उपजिल्हाधिकारी यांनी आदिवासी समाज विखुरलेला आहे. त्यांनी संघटित राहून संघर्ष लढा जीवंत ठेवणे गरजेचे आहे. त्यामुळे त्यांच्यावर मणीपूरसारखी घटना घटणार नाही यासाठी समाजाने सावध रहावे असे बी. ए. उड्के यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले. श्री. महादेव सिडाम यांनी शुभेच्छा देऊन समाजाने सतर्क रहावे असे सांगितले. दुसऱ्या सत्राच्या उद्घाटिका कुसुम अलाम यांनी आदिवासी महिला सुरक्षित नाही. आदिवासी महिलांवर अन्याय, अत्याचाराचे प्रमाण वाढत असून महिलांचे जीवन अतिशय कष्टमय झाले आहे. शिक्षण अजूनही त्यांच्या दारापर्यंत पोहोचले नाही ही खंत व्यक्त केली. अध्यक्ष मा. संस्था राजकुमार अध्यक्षीय भाषणातून मत व्यक्त करताना म्हणाल्या की, स्पष्टेच्या गुणात महिला कुठे आहेत ? आदिवासी महिलांचे स्थान कुठे आहे ? आदिम महिलांचे दुर्गम भागात जीवन कष्टमय असून अज्ञानामुळे त्यांचेवर दिवसेंदिवस अत्याचाराच्या बळी पडत असल्याने महिलांचे जीवन धोक्यात आले आहे. आदिवासींचे केलीदान व्यर्थ जाऊ नये. आदिम संस्कृती भारतीय संस्कृतीचा अन्गार आहे. त्यांच्या त्यागामुळे स्वातंत्र्य टिकून आहे. बळशाली लोकशाहीला संविधानाची नितांत गरज आहे. संविधानामुळे भारत विकासाच्या दिशेने जात आहे. आदिम क्रांतीवीरांच्या बलिदानामुळे आपले स्वातंत्र्य टिकून आहे याची जाणीव असावी. देशापेक्षा श्रेष्ठ कोणीही नाही. आदिवासी समाजाने एकसंघट होऊन लढा उभारणे अत्यंत गरजेचे आहे. अन्याय, अत्याचार विरुद्ध सतर्क रहावे सावध राहून संघर्ष

मा. लोकप्रिय खासदार डॉ. प्रशांत पडोळे यांचे भाषण, आदिवासी मेळाव्याला मार्गदर्शन करताना, आदिवासी समाज अजूनही शिक्षणात मागे आहे. आदिवासी समाजाने उच्च शिक्षणाकडे वळावे, शासन प्रशासनात आदिवासी सहभाग महत्त्वाचा आहे. एकेकाळी आदिवासी ही राज्यकर्ती जमात होती. असा इतिहास सांगतो. त्यांचे राजे, गडकिल्ले, राजवाडे आहेत. पण ते आज भगनावस्थेत आहेत. बालवनवाडा इतिहास आण सक्षील आहे. तो या देशाचा मूळधनी आहे. मूळमालक आहे. स्वातंत्र्याची लढाई त्यांनी फार पूर्वीपासून लढायला सुरुवात केली होती. त्यांचा इतिहास व संस्कृती अप्रतिम आहे. आरक्षणपासून वंचित आदिवासी समाजाला (दुर्गम भागात राहणाऱ्या) मुख्य राष्ट्रीय प्रवाहांत आणण्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न केला. माझ्या परिसरात (गोंदिया - भंडारा) आदिवासींचे प्रमाण अधिक आहे. आदिवासी समाजाने (मुलां- मुलींनी) उच्च शिक्षणाची कास धरावी. स्वातंत्र्य लढ्यात आदिवासींचे योगदान विसरून चालणार नाही. बलिदान दिवसापासून प्रेरणा घेऊन कार्य करावे हीच खरी आदिवासी क्रांतीवीरांना श्रद्धांजली ठरेल. आदिम आदिवासी संस्कृती ही

भारतीय संस्कृतीचा मूळ आधारस्तंभ आहे. आदिवासी समाज मेळावा व बलिदान दिवस समारोहाचे अध्यक्ष मा. शिवराम भलवी, आय. एफ.एस. माजी उपवन संरक्षक अध्यक्षीय भाषणातून प्रतिपादन करताना म्हणाले, 'आदिवासी समाज अति दुर्गम भागात राहतो. त्यांचे जीवन अतिशय कष्टमय असून शिक्षणाचे द्वार त्यांचेपासून दूर अंतरावर आहे. त्यांना शिक्षण नाही, खायाला मिळत नाही. शिक्षण तर विचारूच नका. मी अगदी खेडेगावातून आलो. आज वन विभागात उच्च पदावर काम करताना अनेक कठीण प्रसंगांना तोंड द्यावे लागते. आदिवासी भाषा लुप्त होण्याच्या मार्गावर आहेत. मी गोंडी भाषेत त्यावेळी मूलाखत दिली होती. मला गोंडी भाषेत पांच प्रश्न विचारले होते. मी गोंडी भाषेत उत्तर दिले. अलीकडे आदिवासी भाषा संपण्याच्या वाटेवर आहेत. आपली मूळभाषा, इतिहास, भूगोल, संस्कृती, राजे, राजवाडे, आदिकिल्ले इ.चा अभ्यास व जाणीव आदिवासी समाजाला विशेषतः नव्या पिढीला करून देणे गरजेचे आहे. भाषेचे ज्ञान अत्यंत आवश्यक आहे. भाषा टिकली तर समाज जिवंत राहतो. आदिवासी समाज हा भारतीय समाजाचा मूळ आहे. आदिम भाषा व संस्कृती, साहित्याचा अभ्यास व संशोधन होणे अत्यावश्यक आहे. आदिवासींचे कलाविश्व फार मोठे असून नव्याने संशोधन करून मूल्यांची जोपासना करून आदिवासींचे सुवर्णयुग निर्माण करण्यासाठी आदिम क्रांतीवीरांच्या योगदानातून प्रेरणा हीच खरी बलस्थाने आहेत. 'आदिम भारत, अखंड भारत ही लोकशाहीची खरी ताकद आहे. याची प्रत्येक नागरीकांनी जबाबदारी विचकारून कार्य करावे हाच आपला आदर्श, हीच आपली प्रेरणा. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी कृष्णा टेकाम, आशिष मडावी, हिताश, आर्य शेळमाके, विष्णू मळकाम, नितेश उड्के, निकलेश वलके, विक्रांत मरोते, शेणाराली पंथेर, झोशिराम मडावी, बालचंद मडावी, गंगाधर वरकडे इत्यादींनी अथक परिश्रम घेतले. कार्यक्रमाचे संचालन व आभार, अकादमीचे संस्थापक डॉ. वामन शेळमाके यांनी केले. ●●

प्रा. डॉ. वामन शेळमाके
मो. 9420973248

